

“CHO‘LPON IJODIDAGI ADOLAT VA TARTIB G‘OYALARINING ICHKI ISHLAR TIZIMI FAOLIYATI BILAN MA‘NAVIY UYG‘UNLIGI”

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18419052>

Ibragimov Boburjon Ulug‘bek o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi IIV akademiyasi kursanti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o‘zbek adabiyotining yirik namoyandasi Cho‘lpon ijodida aks etgan adolat, tartib-intizom va insonparvarlik g‘oyalari tahlil qilinadi. Shoir asarlarida ilgari surilgan mazkur g‘oyalarning bugungi kunda mamlakatimiz taraqqiyoti va ichki ishlar tizimi faoliyatida muhim ahamiyat kasb etayotgan qonun ustuvorligi, jamoat xavfsizligi hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta‘minlash tamoyillari bilan ma‘naviy uyg‘unligi asoslab beriladi. Maqola ichki ishlar tizimi xodimlarining kasbiy ma‘naviyati va huquqiy ongini yuksaltirishda Cho‘lpon merosining ahamiyatini ochib berishga qaratilgan.*

Kalit so‘zlar: *Cho‘lpon, adolat, tartib-intizom, qonun ustuvorligi, ichki ishlar tizimi, ma‘naviy uyg‘unlik, insonparvarlik, jamiyat taraqqiyoti, huquqiy ong.*

Аннотация: *В данной статье анализируются идеи справедливости, дисциплины и гуманизма, отраженные в творчестве великого представителя узбекской литературы, Чолпона. Обосновывается духовная гармония этих идей, выдвинутых в произведениях поэта, с принципами верховенства права, общественной безопасности и обеспечения прав и свобод граждан, которые имеют огромное значение для развития нашей страны и деятельности системы внутренних дел сегодня. Цель статьи – раскрыть значение наследия Чолпона в повышении профессиональной духовности и правовой осведомленности сотрудников внутренних дел.*

Ключевые слова: *Чолпон, справедливость, дисциплина, верховенство права, система внутренних дел, духовная гармония, гуманность, социальное развитие, правовая осведомленность.*

Annotation: *This article analyzes the ideas of justice, discipline, and humanity reflected in the work of the great representative of Uzbek literature, Cholpon. The spiritual harmony of these ideas put forward in the poet's works with the principles of the rule of law, public safety, and ensuring the rights and freedoms of citizens, which are of great importance in the development of our country and the activities of the internal affairs system today, is substantiated. The article is aimed at revealing the importance of*

Cholpon's legacy in raising the professional spirituality and legal awareness of internal affairs employees.

Keywords: *Cholpon, justice, discipline, rule of law, internal affairs system, spiritual harmony, humanity, social development, legal awareness.*

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar jamiyat hayotida adolat, qonun ustuvorligi va barqaror tartibni ta‘minlashga qaratilgan. Ushbu jarayonda ichki ishlar tizimi jamoat xavfsizligini ta‘minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilishda muhim o‘rin tutadi. Ichki ishlar tizimi faoliyatining samaradorligi nafaqat huquqiy mexanizmlarga, balki xodimlarning ma‘naviy-axloqiy yetukligiga ham bevosita bog‘liqdir. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev: “Kitobsiz taraqqiyotga, yuksak ma‘naviyatga erishib bo‘lmaydi. Kitob o‘qimagan odamning ham, millatning ham kelajagi yo‘q” (URLib.uz), -deya zamonaviy Ichki ishlar organi xodimlarini avvalo yuksak ma‘naviyatli, dunyoqarashi keng shaxs sifatida namoyon bo‘lishga undagan.

O‘zbek adabiy merosida adolat va tartib masalalarini chuqur yoritgan ijodkorlardan biri Cho‘lpondir. Uning asarlarida jamiyat taraqqiyoti, inson qadr-qimmati va qonuniylik masalalari yetakchi o‘rin egallaydi. Shu bois, Cho‘lpon ijodida ilgari surilgan g‘oyalarni ichki ishlar tizimi faoliyati bilan bog‘liq holda o‘rganish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Cho‘lpon ijodida adolat va tartib g‘oyalarining mazmuni

Cho‘lpon ijodida adolat jamiyat hayotining asosiy mezon sifatida talqin etiladi. Shoir adolatni zo‘ravonlik yoki majburlash orqali emas, balki qonuniylik, vijdon va mas‘uliyat orqali qaror topadigan tushuncha deb hisoblaydi. U adolatsiz boshqaruv va tartibsizlik jamiyatni inqirozga olib borishini, inson huquqlari poymol bo‘lishi esa taraqqiyotga jiddiy to‘siq bo‘lishini badiiy obrazlar orqali ifodalaydi. Ayniqsa, yozuvchining “Kecha va kunduz” romani jamiyat hayotida tartib va adolat masalalarini badiiy tahlil etishi bilan alohida ahamiyatga ega.

Mazkur romanda jamiyatdagi ijtimoiy tengsizlik, mansabni suiiste‘mol qilish, qonunlarning oddiy inson manfaatiga xizmat qilmasligi kabi holatlar keskin tanqid qilinadi. Asarda ayrim mansabdor shaxslarning o‘z lavozimidan shaxsiy manfaat yo‘lida foydalanishi jamiyatda ishonchsizlik va beqarorlikni kuchaytiruvchi omil sifatida tasvirlanadi. Bu holatlar ichki ishlar tizimi faoliyatida adolat va halollik tamoyillariga amal qilinmasa, jamiyat taraqqiyotiga putur yetishini anglatadi.

Kecha va kunduz” romanida tartibning faqat tashqi intizom bilan cheklanib qolishi salbiy oqibatlarga olib kelishi ko‘rsatiladi. (Cho‘lpon. Kecha va kunduz. — Toshkent.)

Cho'lpon tartibni ma'naviy mas'uliyat, vijdon va qonuniylik bilan bog'lab talqin qiladi. Bu g'oya bugungi ichki ishlar tizimi faoliyatida ustuvor bo'lgan — qonunga ongli ravishda amal qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini hurmat qilish tamoyillari bilan to'liq mos keladi.

Cho'lpon asarlarida tartib tushunchasi ham chuqur ma'naviy mazmunga ega. Tartib faqat tashqi intizom emas, balki qonunlarga ongli ravishda amal qilish, jamiyat oldidagi burchni anglash va inson sha'nini hurmat qilish bilan bog'liq holda talqin etiladi. Bu qarashlar bugungi huquqiy davlat qurish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Cho'lpon g'oyalari va ichki ishlar tizimi faoliyatining ma'naviy uyg'unligi

Cho'lpon ijodida ilgari surilgan adolat, insonparvarlik va qonuniylik g'oyalari ichki ishlar tizimi xodimlarining kasbiy faoliyatida muhim ma'naviy asos bo'lib xizmat qiladi. Shoir orzu qilgan jamiyatda tartib kuch bilan emas, balki adolat va vijdon bilan ta'minlanadi. Bugungi ichki ishlar tizimi faoliyatida ham aynan shu yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Ichki ishlar tizimi faoliyatining samaradorligi xodimlarning kasbiy mahorati bilan bir qatorda ularning ma'naviy yetukligiga ham bog'liqdir. Cho'lpon asarlarida adolatli jamiyatni barpo etishda shaxsiy manfaat emas, balki ijtimoiy mas'uliyat va vijdon mezonlari ustuvor bo'lishi ta'kidlanadi. Bu g'oya ichki ishlar tizimi xodimlarining xizmat faoliyatida halollik,

xolislik va qonuniylik tamoyillariga qat'iy amal qilishi lozimligini anglatadi. Shuningdek, Cho'lpon ijodida inson sha'ni va qadr-qimmatini eng oliy ijtimoiy qadriyat sifatida talqin etiladi. Ichki ishlar tizimi faoliyatida ham fuqarolarga nisbatan hurmat, ularning huquq va erkinliklarini ta'minlash davlat siyosatining muhim yo'nalishi hisoblanadi. Bu jihatdan shoir merosi ichki ishlar tizimi xodimlarida kasbiy madaniyat, ijtimoiy mas'uliyat va xizmat burchiga sadoqat tuyg'ularini shakllantirishda muhim ma'naviy manba bo'lib xizmat qiladi.

Xodimlarning halolligi, mas'uliyati va fuqarolarga nisbatan hurmat bilan munosabatda bo'lishi jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Bu jihatdan Cho'lpon merosi ichki ishlar tizimi xodimlarining ma'naviy qiyofasini shakllantirishda muhim manba bo'la oladi.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, Cho'lpon ijodida ilgari surilgan adolat, tartib-intizom va insonparvarlik g'oyalari bugungi huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etish jarayonida muhim ma'naviy ahamiyat kasb etadi. Adib asarlarida adolat jamiyat barqarorligi va taraqqiyotining asosiy sharti sifatida talqin qilinib, qonuniylikka amal qilish va inson qadr-qimmatini ta'minlash ustuvor vazifa ekanligi ta'kidlanadi. Ayniqsa, "Kecha va kunduz" romanida mansabdor shaxslarning mas'uliyatsizligi, adolatsiz boshqaruv va qonunlarning oddiy inson manfaatiga xizmat qilmasligi jamiyatda

beqarorlikni keltirib chiqaruvchi omillar sifatida badiiy asoslangan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Cho'lpon. Kecha va kunduz. — Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot;
2. Cho'lpon. Asarlar to'plami. — Toshkent;
3. Mirziyoyev Sh.M. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent;
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning ma'naviyat va kitobxonlik masalasiga oid nutqlari. — URLib.uz;
5. <https://www.ziyouz.com/>;
6. <https://kutubxonachi.uz/>.